

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

23. Ostenditur octavo ex eo quod post lapsum nihil omnino boni in homine, vel ab homine esse potest, nisi donetur à Deo, etiam ipsa suae voluntatis bonae determinatio: nec in ullo laudari nisi in ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

proderit, sed reum prævaricationis efficiet.

Nam ut alibi profundissime de illa postrema & vera & genuina Christi gratia prægnantissimè: *Hæc gratia qua occultè humanis cordibus divinè largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur. Ideo quippe tribuitur ut cordis duritia primitiis auferatur.* Hoc est, ideo tribuitur, ut hoc ipsum auferat quod impedit ne ex nolente fiat volens, ipsam videlicet indeterminationem ejus ad volendum, quæ quoad non tollitur, tandem cordis duritia non auferatur, nec ad volendum determinabitur, hæc doctrina præcepti proderit, nec voluntas hominis consentiet, aut volet, aut operabitur. Hoc ipsum ergo quod se voluntas hic & nunc determinat, est præcipuum & propriè dictum divinæ gratiæ donum, quod si non detur, nunquam in æternum voluntas bonum volet, quia sine illo dono quod duritia cordis auferatur, velle non potest. Si enim sine illo se ad volendum inclinare & se determinare potest, frustra præcibus poscitur: *Cur enim oratur ut accipiat si ab homine est ut habeatur? Nam quid stultius quam orare ut faciat, quod in potestate habeas?*

Secundo, ipsam determinationem voluntatis hic & nunc ad volendum & operandum, fidelium præcibus posci, ex Dei præceptis patet. Omnia quippe præcepta quæ nobis ad agenda bona præstituta sunt, non aliud à nobis petunt, quam ut voluntatem nostram ad volendum determinemus: & è contrario, omnia quæ malum vetant, hoc vetant ne voluntatem nostram ad malum determinemus. Nam quid est aliud, Crede Deo, dilige Deum, fac bonum, quam determina voluntatem ad credendum, diligendum, & faciendum bonum? Et quid est aliud, Noli vinci à malo, nisi voluntas tua non determinetur ut cedas malo? *Nam cui dicitur Noli vinci, inquit Augustinus, arbirium sine dubio voluntatis eius convenitur. Velle enim & nolle propriè voluntatis est. Nec velle aut nolle potest nisi voluntas ad volendum nolentem*

dumque hic & nunc determinetur.

Cum igitur ista perspicua certaque sint, jam æquè certum est, hoc ipsum totum, quod homini à Deo præcipitur in illis, quibus impletur, esse divinæ gratiæ donum. Docet hoc Augustinus locupletissimè multis in locis. Unus aut alter in re aperta sufficit. Nam hæc istud de omnibus præceptis Dei generale pronuntiatum: *In eis libris confessionum mearum certè dixi Deo nostro & sæpè dixi, Da quod aubes, & iube quod vis. Quid verò nobis primitiis & maxime Deus iubet, nisi ut credamus in Deum? Et hoc ergo ipse dat, si bene illi dictum est, Da quod aubes. Quid verò etiam in ipso credendi actu, & in alio quocumque qui præcipitur, iubetur maxime voluntati, quam ut hic & nunc, cum præceptum obligat, ad volendum aut nolendum se determinet? Et hoc ergo ipse dat, hoc est, ipsam igitur determinationem voluntatis Deus tribuit voluntati, si rectè dicitur, Da quod iubes. Rectè hoc autem dici, fides Catholica nos negare non sinit, juxta quam in Concilio Araucano definitur: *Nulla facit homo bona, qua non Deus præstet ut faciat homo.* Et Augustinus confidenter dicit: *Nihil in Scripturis sanctis homini à Domino datur, quod non inveniatur vel dari ab eius bonitate, vel posci propter adiutorium gratiæ demonstrandum.* Si quod iubetur à Deo, poscitur à Deo, ergo datur à Deo. Nam ut alibi Augustinus de perseverantia in bono, quod in omni quod à Deo poscitur locum habet: *Cur perseverantia ista poscitur à Deo, si non datur à Deo? An & ista irrisoria petitio est, cum ab eo poscitur, quod scitur ipsum non dare, sed ipso non donante esse in hominis potestate?* Si ergo in primis & ante omnia in omnibus præceptis poscitur, ut voluntas nostra ad volendum agendumque determinetur, hoc ipso quo poscimus ut velimus & agamus, profectò ipsam voluntatis nostræ determinationem, per gratiam nobis dari, manifestum est.*

C A P V T X X I I I

Ostenditur octavo ex eo quod post lapsum nihil omninò boni in homine, vel ab homine esse potest, nisi donetur à Deo, etiam ipsa suæ voluntatis bonæ determinatio: nec in ullo laudari nisi in solo Deo.

Q UOD sine octavo ex alio capite perspicuè constare potest. Docet enim Augustinus frequenter, id quod sine aperta impietate negari nequit, postquam humana natura in peccati infirmitatem præcipitata est, jam nihil omninò in homine boni esse posse, nec nutum quidem voluntatis, aut studium, aut conatum, nisi homini detur: non solum illud facere posse si velit, sed nisi ei hoc ipsum quicquid boni ab ipso vel in ipso sit gratiâ

largiente donetur. Ex quo necesse est confiteri, ipsam voluntatis determinationem, qua hic & nunc voluntas ad consentiendum, volendum, conandum, agendumque se determinat, ab ipsa gratia debere conferri. Hoc enim est potissimum quod in omnibus bonis operibus eminet, & sine quo nec opus ipsum in rerum natura existere, nec bonum esse aut vocari potest. Hoc ergo totum nunc à gratia Dei debere donari ac fieri plurimis in locis Augustinus docet. Nam inde illud generale

Lib. de præ-
cip. sancti
cap. 8.

Lib. de nat.
& grat. c. 16.
Ibid. cap. 18.

Lib. de grat.
& lib. arb.
cap. 3.

generale de Christi Redemptoris donis, ab ipso
 quicquid boni est donatur. Ergo quia hoc bonum est,
 ab ipso atque donatur, ut sciat a quo bonum omne
 donatur, ut omnino de omnibus bonis, qui gloriantur
 in Domino glorietur. Si ergo determinatio vol-
 untatis hic & nunc ad volendum bonum,
 non exiguum est donum, ab ipso igitur hoc
 donatur, a quo bonum omne donatur. Cui
 a quipollet istud contra Pelagianos alibi: Pro-
 inde cupiditas boni, non homini a Domino esset si
 bonum non esset: Si autem bonum est, non nisi ab illo
 nobis est qui summè atque incommutabiliter bonus
 est. Et pressius in aliis locis: Cum ergo nos ea
 desiderant, quibus proficiamus ad Deum, inspiratur
 hoc & praebeatur gratia Dei, non virtute nostro & in-
 dustria aut operum meritis comparatur: quia ut sit
 virtus voluntatis, ut sit industria studij, ut sint opera
 charitate ferventia, ille tribuit, ille largitur. Ecco
 etiam ipse nutus voluntatis, qui non est aliud
 quam ipsa voluntatis ad aliquid determinatio
 hic & nunc, à Deo dari & inspirari debet,
 non ut habeatur nutus seu determinatio ad
 annuendum, si tamen velis, quod non est aliud
 quam potestatem annuendi determinandique
 accipere, sed ut ipse nutus seu determinatio
 habeatur, ubi jam est profectus potestatis ad
 ipsam actum & nutum atque determinationem.
 Nam ut rectè ponderat hujusmodi Scripturas
 Augustinus: Non est consequens ut qui potest veni-
 re & annuere & se determinare, etiam veniat,
 & annuat, & sese hic & nunc determinet, nisi
 id voluerit atque fecerit: sed omnis qui dicitur à
 Patre, non solum potest venire, sed venit: ubi iam
 & possibilitatis profectus, & voluntatis affectus &
 actus effectus est. Si ergo & ipse nutus, &
 consequenter determinatio voluntatis hic &
 nunc à Deo datur, non solum nuendi atque
 determinandi si velis, sed ipse possibilitatis
 istius profectus & voluntatis effectus, & ipse
 nutus seu determinationis effectus datur.

Hinc est ergo consequenter, quod gratia
 tribuit Augustinus quicquid omnino in vo-
 luntate, live consentiente, live annuente,
 live volente, live sese determinante excogitari
 potest. Nam & victoriam tentationis, hoc
 est, illud ipsum quod duabus voluntatibus in-
 ter se contententibus, una superat, & in al-
 teram partem se determinat, gratia donanti
 tribuit: Cum dicitur, Noli vinci à malo, quid ei
 potest nisi gratia succurrentesiat? Ergo & victoria
 qua peccatum vincitur, nihil aliud est, quam donum
 Dei &c. Nec sufficit liberum arbitrium, nisi & vi-
 ctoria concedatur oranti. Quod autem non
 aliter hoc fiat, nisi ipsam voluntatem in alte-
 ram partem determinando, manifestissime
 tradit quando dicit: Ideo petimus, ne inferamur
 in tentationem, ut hoc non fiat, id est, ut volun-
 tate nostrâ non deseramus Deum. Et si exaudi-
 mur, utique non sit, quia Deus non permittit ut
 fiat. Potens ergo est, & à malo in bonum flectere
 voluntates, & in lapsum pronas convertere ac diri-
 gere in placitum gressum. Cui non frustra dicitur:
 Deus tu convertens vivificabis nos. Quid est fle-
 cttere voluntatem in bonum, quid est in lap-
 sum pronam convertere, nisi eam vel fluctuan-

tem, vel in alteram partem jam nutantem ad
 propendentem, istâ determinatione revoc-
 care, & in alteram partem determinare? Fle-
 xus enim & conversio voluntatis in hanc vel
 illam partem, nihil est aliud quam ejus in al-
 terutram partem determinatio. Nunquam
 enim Deus hominis voluntatem in bonum
 re ipsa flectet atque convertet, nisi hic & nunc
 determinet. Quod quidem olim ante lapsum
 in illa voluntatis prima fortitudine homo po-
 tuit, nunc non potest dicente discretissimis ver-
 bis Augustino: Non est hoc omnino in virtutibus li-
 beri arbitrij, quales nunc sunt: fuerat in homine
 antequam caderet. Post casum autem hominis, non
 nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere, ut ho-
 mo ACCEDAT ad Deum: neque nisi ad gra-
 tiam suam voluit pertinere, ut homo NON RECE-
 DAT à Deo. Nempe quia nunc post lapsum
 ipsa gratia debet voluntatem, ut accedat ad
 Deum gratuita bonitate convertere, ipsa gra-
 tia debet eam ne recedat retinere, ipsam vi-
 delicet, ut ante dixerat, in hanc partem fle-
 ctendo, dirigendo, inclinando, convertendo,
 quod nihil aliud est quam determinando; ante
 verò proprio suo robore poterat volūtas (gra-
 tia licet juvante, sine qua nihil eorum poterat)
 sese ad Deum flectere, dirigere, inclinare,
 convertere, permanere si vellet. Quam ob
 causam nunc ipse voluntatis nutus & flexus,
 & inclinatio, & directio, & conversio, quae
 sine ipsius determinatione hic & nunc, neque
 neque cogitari possunt, specialia divina gra-
 tiae dona sunt, ut faciatissime audivimus: tunc
 non erant nisi tantum in radice, quatenus gra-
 tia quadam dabatur potentialis, cum qua
 poterat omnia ista si vellet, & sine qua non po-
 terat, quamvis vellet, quemadmodum etiam
 latissime supra demonstravimus.

Hæc est ergo vera ratio, cur Augustinus,
 quando de bonis actionibus & voluntatibus
 lapsi hominis tractat juxta Scripturas sacras,
 nihil omnino boni quantumvis exiguum, quod
 cum Deo partiri velle possemus, à divina gra-
 tia donante subtrahi sinat. Quis autem du-
 bitet, præcipuam partem bonae voluntatis &
 actionis eripi Deo, si ipsa voluntatis determi-
 natio hic & nunc divina gratia ita subtraha-
 tur, ut eam cum recentioribus præcipue huma-
 ni arbitrii esse dicamus? Contra hujusmodi
 præsumptionem illæ sententiæ sanctissimi Do-
 ctoris tortæ sunt: Tutiores igitur vivimus, si to-
 tum Deo damus: non autem nos illi ex parte, & no-
 bis ex parte committimus. Quod & sancti Cy-
 priani verbis probat: Ut dum preceat humilis &
 submissa confessio, & datur totum Deo, quicquid
 suppliciter cum timore Dei petitur, ipsius pietate
 præstetur. Quod ex Paronympho Christi Salva-
 toris didicerant, quando dicit: Non potest homo
 accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de celo. Et
 ex Iacobo Apostolo: Omne datum optimum, &
 omne donum perfectum de celo est. Et Paulo Coa-
 postolo ejus: Prædestinati secundum propositum
 eius, qui operatur omnia secundum consilium volun-
 tatis suae: usque ad hæc, omnia addit explicando
 Augustinus, ut in nobis operetur & velle. Quis Lib. de præ-
 dest. Sancti. cap. 18.

ibid. r. 7.

Lib. de dona
prof. cap. 6

Ioann. 3.

Iacobi 1.

Ephes. 1.

Lib. de præ-
dest. Sancti.
cap. 18.

autem dubitas, quis totum non detur Deo de caelo nobis danti atque operanti secundum consilium voluntatis suae, sed quod nobis ex parte maxima, & illi ex alia parte exigua committamus, si determinatio voluntatis hic & nunc ad bene volendum & operandum homini non a Deo dante, sed humana voluntate seipsam hic & nunc determinante conferatur? Nam voluntatis determinatio praecipuum illud est, propter quod laudabiles aut vituperabiles sumus, imo propter quod, & per quod vel opus bonum in rerum natura ponitur. Quod si homini est ab homine, falsissimum est, quod totum Deo dantur, ut Augustinus & Cyprianus faciendum docent; falsissimum **NOSTRUM ESSE NIHIL**, ut alibi Cyprianus clamat; falsissimum non posse hominem accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de caelo; falsissimum Deum operari omnia, aut omne datum optimum esse de caelo, ut Apostoli docent. Nam dare gratiam sine qua non potest se determinare, si velit, & cum qua potest, se determinare quando lubet, non est ipsam dare determinationem; quemadmodum ex donatione habitualis & cuilibet potentialis gratiae, adeoque ipsius liberi arbitrii perspicue patet.

Ex quo & alia radix detegitur, cur determinatio voluntatis hic & nunc ad operandum potius quam non operandum, non possit sibi voluntati tribui, prout recentiores quidam tribuunt: quia hoc manifeste esset laudem boni operis bonaeque voluntatis partiri cum Deo. Hoc autem impium esse ex eo patet, quod post lapsum hominis tota laus bonae voluntatis atque operis in solam gratiam referenda sit: neque ulla ex re placere possit homo Deo, nisi fluat ex Deo, & homini ipsius gratia largiente tribuatur. Quicquid enim homo sibi ex seipso esse boni putat, in eo necesse est in seipso, non in Domino gloriatur. Si ergo ex seipso habet determinationem suam voluntatis hic & nunc, & non ex Deo determinationem largiente, in quo nisi in seipso, non in Domino contra Apostolum gloriabitur? Quam rationem format Augustinus quando ad ver-

sus cogitationes non dissimiles dixit: *Necesse est ut parum diligat eum, qui non ab illo sed a seipso bonum se arbitratur effectum. Unde autem fieri potest, ut talis non in seipso sed in Domino gloriatur? Qui enim gloriatur, quod sit bonus, quod nemo esse potest, nisi determinatione suae voluntatis ad bonum, in illo debet gloriari a quo factus est bonus. Ac per hoc qui se a seipso factum bonum arbitratur, consequens est ut in seipso non in Domino gloriatur.* Contra huiusmodi praesumptiones, Deo partem unam & sibi alteram tribuentes, deinde subiungit: *Omnis autem intentio gratiae novi Testamenti, qua sursum cor habemus (quia omne datum optimum, & omne donum perfectum, de sursum est) id agit, ne simus ingrati, atque in ipsa gratiarum actione nihil aliud agitur, nisi ut qui gloriatur in Domino gloriatur.* Hinc & in Psalmum sexagesimum quintum: *Totam intentionem nostram in laudem Dei mittit, nihil nobis relinquit*

unde laudemur. Et in Psalmum sexagesimum nonum: Semper magnificetur Dominus. Qui hoc dicunt? Qui diligunt salutare tuum. Ecce magnificetur Dominus, nunquam tu, nisi quam tu. In illo aliquid, in me nihil. Si autem in illo quicquam ego, ille, non ego. Tu ergo quid? Ego vero egenus & pauper. Et in sermonibus ad populum: *Non in te placet Deo, nisi quod habes ex Deo. Quod autem habes ex te displicet Deo.* Ex his liquet quantopere ab Augustino alienum sit, determinationem suae voluntatis ad bonum sibi soli arrogare, ita videlicet, ut quod voluntas hujus nunc agat bonum, quod alius negligit, hoc non gratiae Dei, sed voluntati sese determinanti tribuatur. Sic enim hic & nunc sese determinare bonum est, in quo de isto bono, nisi in seipso a quo habet gloriabitur? Hoc autem Apostolus & Augustinus, & ipsa pietas, & Christi Religio vetat: non ergo ex homine homini est ista suae voluntatis determinatio, sed ex Deo gratia sua hominem determinante, qui alteri negat, ut seipsam sua voluntate determinet. Quae sua determinatio propterea neque bona est, neque laudabilis, neque placet Deo, *Nihil enim placet Deo nisi quod habes ex Deo. Quod autem habes ex te, displicet Deo.* Ex quo nascitur, ut qui gloriatur & laudatur in Domino gloriatur & laudetur, iuxta illud Psalmi: *In Domino laudabitur anima mea.* Nimirum, quia nos ita voluntatem nostram hic & nunc determinamus, ut tamen Deus determinationem illam operetur in nobis: non quia sine ipso nos determinare non possumus, sed quia nos, ipso determinationem operante, determinamus. Hoc enim nos profundissime veracissimeque docuit Augustinus, quando huiusmodi phrasas, quae nobis aliquid tribuunt, explicando dicit: *Certum est, nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est, Deus in nobis operatur & velle. Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, praebendo vires efficacissimas voluntati qui dicit: Faciam ut in iustificationibus meis ambuletis, & iudicia mea observetis & faciatis.* Et alio in loco ad Bonifacium: *Non auditis faciam ut ambuletis, faciam ut observetis, postremo, faciam ut faciatis? Quid adhibe vos inflatis? Nos quidem ambulamus, verum est; nos observamus, nos facimus, nos nos ipsos determinamus; sed ille facit ut ambulemus, ut observemus, ut faciamus, ut nos determinemus. Haec est gratia Dei bonos faciens nos, haec misericordia eius praeparans nos. Quid est enim Deus operatur & velle. Deus facit ut faciamus, ut ambulemus & huiusmodi, nisi Deus operatur ipsam nostrae voluntatis determinationem? Hoc est enim velle & facere, animum scilicet seu voluntatem harentem ad volendum faciendumque determinare. Et hoc ipsum & nihil aliud est, auferre unam voluntatem ac dare alteram, seu ut Scriptura loquitur, auferre cor lapideum, ac dare cor carneum, quorum utramque in sola voluntatis determinatione ad bonum aut malum situm est. Vnde consequenter subiungit Augustinus: *Cum dicit faciam ut faciatis quid dicit nisi auferam a vobis cor lapideum, unde non faciatis.**

LAUS

ide loca varia Lesij supra citata ex libro de gratia effreni c. 13. num. 7. & alijs locis.

Epist. 120. pag. ult.

In Psal. 65.

In Psal. 64.

Serm. 44. de tempore c. 7.

ibid.

Psal. 33.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

ibid. c. 14. r. 16.

196
cibus, & dabo cor carneum, unde faciatis? Et hoc
quid est, nisi auferam cor durum unde non facieba-
tis, & dabo cor obediens unde faciatis? Cor au-
tem durum & lapideum quid est, nisi volun-
tem durum, & ut alibi dicit, durissima, &
cas inobediens, & ut alibi dicit, durissima, &

A adversus Deum omnino inflexibilis? Hanc ergo qui
auferit nobis, & qui bonam tribuit, determi-
nationem ejus ad bonum operatur: ut ita qui
de sua voluntatis determinatione gloriatur,
non in seipso, sed in Domino gloriatur.

CAPVT XXIV.

Nono natura gratiae medicinalis generaliter demonstratur ex octo
proprietatibus ac notis, quibus ab Augustino passim
describi solet.

Q VOD si quis adhuc luculentius
naturam gratiae Christi medica-
lis, prout ab Augustino intellecta
descripta; fuit, audire expressam,
& intelligere desideret, proprietates ejus
genuinae, quibus ab eo delineata est, & epi-
theta quibus depicta, & elogia quibus effica-
cia ejus celebrata est, attendenda sunt. Vi-
debit enim non talem gratiam ab eo praedi-
catam esse, qualem recentiores nonnulli tra-
dunt, quae videlicet curiosa exploratione vol-
untatis ac dispositionum ejus indigeat, ne
forte per gratiam pulsata nolit ac dissentiat:

A non talem quae instar alicujus habitus, im-
pulsam ad operandum ab ipsa expectet vol-
untate: non talem quae dominatrici famu-
lando voluntati, vel insluit, vel non insluit,
prout imperanti sese determinare vel haere-
re placet, sed prorsus talem quae simul ac pul-
sat fores, rumpit ostia, repugnantem que do-
minat voluntatem, tollit omnem ejus resisten-
tiam, rapit eam secum, & ex invita volen-
tem ac se determinantem ineffabili suavitate
ac potestate facit. Quod utcumque tetigit
Prosper dum ita canit.

At verò omnipotens hominem cum gratia salvat,
Ipsa suum consummat opus: cui tempus agendi,
Semper adest, quae gesta velit: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur ullis.

Hanc ergo medicinalis gratiae naturam
non tam servientem quam dominantem nu-
tibus aegrotae voluntatis, nec talem sine qua non
potest agra voluntas velle, sed qua Deus
invictè facit ut velint, nobis

A natione ad lenitatem; hoc est de voluntate ledendi ad
voluntatem sapendi. In quo comparationis ge-
nere potestatem quae per gratiam operatur,
etiam omnipotentissimam vocat; ut in lib. de
Corr. & grat. Sine dubio habens humanorum cor-
dium quo placeret inclinandum, omnipotentissimam
potestatem. Et in Epistola ad Vitalem: Qui-
bus non es credentibus & eius doctrinam voluntate
impia persequentibus misericordiam praerogavit,
eosque ad seipsum OMNIPOTENTISSI-
MA facilitate convertit, ac volentes ex volenti-
bus fecit.

Primò commendant illa loca quibus Aug.
eam summæ efficaciae esse docet, in eo per-
suadendo efficiendoque quod Deus homini
persuasum, & in eo effectum cupit. Aliquan-
do enim vocat potestatem ejus efficacissimam.
Ut autem de calo (Paulus) vocaretur, & tam ma-
gnâ & efficacissimâ vocatione converteretur, gratia
Dei erat sola. Et in eundem sensum inferius:
Ille facit ut faciamus, prabendo vires efficacissimas
voluntati. Aliquando occultissimam & poten-
tissimam, ut cum dicit, Deum posse quem velit, ad
dolorem salubrem penitentiae occultissimam & poten-
tissimam medicinam suam (hoc est gratiam medicinalis)
potestate perducere. Aliquando ineffabilem: Le-
gant ergo atque intelligent, intueantur atque fateantur
non lege atque doctrinâ insonante formosus, sed internâ
atque occultâ, mirabili atque ineffabili potestate operari
Deum in cordibus hominum, non solum veras revela-
tiones, sed etiam bonas voluntates. Aliquando hanc
gratiae efficaciam cum perniciaci hominis vo-
luntate collidit, & omni humanâ aversione
& pertinacia superiorem facit. Aversus quippe
a fide quam vastabat, eiq; vehementer adversus, re-
pente est ad illam gratiâ POTENTIORE conversus.
Et ad Bonifacium Papam: Cor Regis antequam
mulieris sermonem poscentis audisset occultissimâ &
efficacissimâ potestate convertit, & transtulit ad indig-

Secundò hanc efficacissimâ, potentissimamq;
hanc ineffabilem & omnipotentissimam
potestatem in eo exleri super voluntatem
docet, quod ita à Dei Spiritu per gratiam ra-
piatur & agatur, ut ipsamet voluntas vix age-
re intelligatur. Quod nisi Aug. ipsemet ex-
fertet declarasset, nunquam ausus fuisset vo-
ce aut calamo proferre: Procul dubio, inquit
Augustinus, Plus est regi quam regi. Qui enim
regitur aliquid agit & à Deo regitur ut rectè
agat. Qui autem agit, agere aliquid ipse vix in-
telligitur. Et tamen tantum praestat voluntatibus no-
stris gratia Salvatoris, ut non dubiter Apostolus di-
cere, Quorquot Spiritu Dei aguntur, hi filij sunt
Dei. Nec aliquid in nobis libera voluntas melius age-
re potest, quam ut illi se agendâ commendet qui malè
agere non potest. Quae sanè causa videtur cur
isto verbo Apostolico, quo voluntas, vel nos
agi à Spiritu Dei dicimur, perlibenter & fre-
quenter utatur Augustinus: Profectò ut agant
quod

Lib. de corr.
& grat. c. 14.
Epist. 107.
ad Vitalem.

Lib. de gest.
Pelag. c. 3.

Lib. de grat.
Christi. c. 5.

